

OSNUTEK ZAKONA O LASTNINJENJU TURISTIČNIH PODJETIJ NA OBMOČJU TNP

ČIGAV BO TRIGLAVSKI PARK?

JOŽE BIŠČAK

Osem poslancev državnega zbora Republike Slovenije - **Benjamin Henigman, Štefan Kociper, Jana Primožič, Nada Skuk, Ciril Pucko, Jožef Kocuvan, Jure Malovrh** in **Ivan Oman** - je sestavilo predlog zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij (z družbenim kapitalom), ki opravljajo turistično dejavnost in katerih nepremičnine so na območju Triglavskega narodnega parka. Kljub vsej svoji dobromernosti je povzročil spor med - pogojno rečeno - nosilci podjetniškega in naravovarstvenega interesa. Zakaj?

Kot pravijo predlagatelji zakona, so želeli, da bi na območju edinega slovenskega narodnega parka veljal poseben način lastninjenja, ki bi bil v nacionalnem interesu Slovenije in v interesu tamkaj živečih prebivalcev. Prav na slednjih kot nosilcih in lastnikih naj bi slonel bodoči razvoj turizma in kmetijstva, ki ne bi bil mogoč, »če bi prevladali zunanji in tuji lastniki obstoječih turističnih nepremičnin v TNP, in če bi vsiljevali nesprejemljive razvojne usmeritve, temelječe izključno na profitni logiki«. Za razvoj turizma naj bi skrbeli prek tako imenovanih razvojno turističnih delniških družb ali zadrug, ki bi bile na določenem zaključenem območju v TNP oziroma ki bi s svojo dejavnostjo pokrivalo eno ali več sedanjih krajevnih skupnosti, ležečih v celoti ali deloma v Triglavskem narodnem parku. Toda pravico do ustanovitve takšnih družb, kot so predlagatelji zapisali v 6. členu zakona, bi imeli samo »slovenski državljani, ki stalno živijo v TNP, slovenski državljani, ki se izkažejo kot lastniki zemljišča v TNP ter njihovi ožji družinski člani, če stalno živijo v krajevnih skupnostih, ki segajo vsaj delno v TNP, in Vlada Republike Slovenije«.

BREZPLAČEN PRENOS PREMOŽENJA

Po 3. členu zakona naj bi se zakon uporabil za »podjetja oziroma druge pravne osebe, ki opravljajo turistično dejavnost in katerih nepremičnine se nahajajo na območju TNP s sedežem na območju TNP in s sedežem izven območja TNP«. Predmet lastninjenja pa bi bilo (po 4. členu zakona) družbeno premoženje podjetij (na katere se nanaša 3. člen) na območju Triglavskega narodnega parka. Za vse drugo premoženje teh podjetij bi veljala določila zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij. To premoženje bi morala podjetja (po 5. členu zakona) brezplačno prenesti na omenjene raz-

vojno turistične delniške družbe ali zadruge, razen deleža, ki ga zahtevajo denacionalizacijski upravičenci, in 20 odstotkov, kolikor zakon predvideva (v delnicah) za zaposlene, bivše zaposlene in upokojene delavce podjetij.

Povedano drugače: vse družbeno premoženje (hoteli, gostinski in športno rekreacijski objekti, avtokampi, počitniški domovi, žičnice in nasploh vsa zemljišča) naj bi bilo brezplačno prenešeno na turistične delniške družbe, ki bi jih ustanovili bodisi prebivalci, živeči na območju narodnega parka, bodisi vlada Republike Slovenije. Torej bi družbe premoženje pridobile od dosedanjih družbenih podjetij, ki imajo nepremičnine na območju TNP.

Pomembno je tudi, da »tujci državljani in tuje pravne osebe ne morejo pridobiti delnic razvojno turistične delniške družbe v TNP« (6. člen) in da domača podjetja, v katerih je med drugim tuj kapital, ne morejo opravljati turistične dejavnosti na območju narodnega parka (17. člen).

POSEG V POSLOVNO SAMOSTOJNOST

Seveda je takšen zakon naletel na ostre reakcije pri podjetnikih oziroma podjetjih, ki bi morala nepremičnine brezplačno prenesti na delniške družbe oziroma zadruge. Najprej je **Iztok Noč** v imenu Žičnice Vogel, hotela Kompas v Bohinju in Alpinuma iz Bohinja naslovil pismo predsedniku državnega zbora **mag. Hermanu Rigelniku** in Združenju za gostinstvo in turizem pri Gospodarski zbornici Slovenije, v katerem je med drugim zapisal, da »lastnina ne more bistveno vplivati na razvojne usmeritve v parku« in da je predviden prenos sredstev podjetij na Zadrugo v nasprotju z osnovnimi načeli lastninjenja. »Poleg vsega zakon,« je zapisal **Iztok Noč**, »uvaja dvojno državljanstvo za prebivalce in lastnike v TNP in tiste, ki to niso. Tako bodo tisti, ki spadajo v pooblaščen razred in imajo še to srečo, da delajo v kakem drugem neturističnem podjetju, lahko kar dvakrat sodelovali pri notranjem odkupu, delavci in upokojenci turističnih podjetij pa niti enkrat«, in dodaja, da je zakon pisan na kožo eliti, ki ima vikende na območju TNP. Vikendaši bodo namreč kot lastniki zemljišč deležni lastninjenja, medtem ko se ta pravica delavcem v turističnih podjetjih jemlje. Sam zakon po besedah **Iztoka Noča** pomeni »grob poseg v poslovno samostojnost podjetij« in »onemogoča tuja vlaganja«. Zato v imenu Žičnice Vogel, hotela Kompas Bohinj in Alpinuma Bohinj predlaga,

da se turistična podjetja lastninijo kot druga po Sloveniji.

Tudi v Gospodarski zbornici Slovenije niso bili navdušeni nad predlogom zakona. Sekretar Združenja za gostinstvo in turizem **Miro Pretnar** je v dopisu **Feriju Horvatu** iz Odbora za gospodarstvo pri državnem zboru Republike Slovenije zapisal, da ima zakon »samo eno pozitivno poanto, in sicer, da se zavzema za prebivalce, živeče na območju Triglavskega narodnega parka, z vseh drugih vidikov pa je zakon pomanjkljiv, tehnično neizvedljiv in negira ustavno enakopravnost državljanov republike Slovenije. Zakon ne upošteva vseh obstoječih zakonskih podlag in prejudicira nekatere, ki so še v fazi sprejemanja (o pooblaščenih investicijskih družbah), zato ga kaže v celoti zasnovati na novo«.

MNENJA PZS IN TNP

Prav tako komisija za gospodarstvo pri državnem svetu pod predsednikovanjem **mag. Dag-**

Umril je predsednik hrvaških planincev

Po dolgi in hudi bolezni je 22. septembra v 79. letu starosti umrl predsednik Hrvaške planinske zveze **prof. dr. Marijan Hanžeković**.

Rodil se je 15. aprila 1915 v Požegi, obiskoval srednjo šolo v Karlovcu, Osijeku, Travniku in Zagrebu, doktoriral na Pravni fakulteti v Zagrebu leta 1938, diplomiral na Filozofski fakulteti v Zagrebu leta 1942 iz angleškega jezika in književnosti, francoskega jezika in književnosti, hrvaške književnosti in nemškega jezika ter habilitiral na Pravni fakulteti v Zagrebu leta 1955 za predmet Znanost o financah. Služboval je v Ministrstvu za finance Hrvaške, v Narodni banki Hrvaške in v Službi družbenega knjigovodstva Hrvaške. Od sredine leta 1990 do sredine 1991 je bil minister za finance Hrvaške, nato predsednik Državne komisije za izdajanje denarja in denarni sistem ter član Sveta Narodne banke.

Predsednik Hrvaške planinske zveze je bil dve leti in pol. Šestdeset let dolgo je vsako nedeljo hodil na Sljeme, bil pa je tudi na večini višjih vrhov Julijskih Alp, v Kamniških Alpah, v Bosni in Hercegovini na Magliču in Volujaku ter v Grčiji na Olimpu. Bil je član več planinskih društev, najdlje član PD Zagreb Matica.

V zgodovini hrvaške planinske organizacije je bil Marijan Hanžeković prvi predsednik, ki je umrl v času, ko je opravljal to funkcijo. Slovenski planinci izrekamo hrvaškim sožalje ob smrti njihovega predsednika.

marja Šusterja ni našla lepe besede za zakon. Člani komisije so mnenja, da samo lastninjenje turističnih objektov v TNP ne more bistveno vplivati na razvoj in prispevati k učinkovitejšemu in uspešnejšemu delovanju teh podjetij. Po njihovem mnenju je treba preprečiti, da pridejo zaposleni v turističnih podjetjih v slabši položaj kot po zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij, saj zakon predlaga pravico lastninjenja tudi tistim prebivalcem na območju TNP, ki se ne ukvarjajo s turizmom.

S posebnim pismom predsedniku državnega zbora **mag. Hermanu Rigelniku** se je na predlog zakona v imenu Planinske zveze Slovenije oglasil tudi njen predsednik **Andrej Brvar**. Predlaga, naj se zakon ne uporablja oziroma naj ne posega v pravice društev in drugih civilno pravnih oseb, ki so lastniki nepremičnin na območju TNP in jih uporabljajo za svoje registrirane dejavnosti. »Prepričani smo, da predlagatelji niso imeli v mislih, da bi po določbah zakona bile planinskim društvom in Planinski zvezi Slovenije odvzete planinske postojanke ... Na območju, ki ga zajema zakon (TNP), smo prisotni že več kot 100 let,« je še zapisal **Andrej Brvar**.

V imenu javnega zavoda Triglavskega narodnega parka se je oglasil direktor **Janez Bizjak**, ki meni, da »predlog zakona smiselno in vsebinsko zajema usmeritve, ki jih je v zvezi z razvojem krajev znotraj TNP pripravil javni zavod TNP«, med drugim tudi v tem, da je treba dati prednost domačinom in da tujci ne morejo biti lastniki nepremičnin v TNP. Kljub načelni podpori zakonu **Janez Bizjak** meni, da zakon ne sme veljati za nepremičnine Planinske zveze Slovenije, planinskih društev, lovskih družin znotraj TNP in javnega zavoda TNP. Poleg tega bi morala biti na območjih zavarovane narave pravzaprav država lastnik zemljišč.

DRŽAVNI ZBOR IMA BESEDO

»Vračanje zemljišč na osnovi Zakona o denacionalizaciji denacionalizacijskim upravičencem ne sme in ne more biti sporno. Načelno sporno pa je lahko izločanje zemljišč in gozdov Republike Slovenije v primerih, ko ne gre za denacionalizacijske upravičence. Gre za prenos nekdanje družbene lastnine na privatno lastnino znotraj zavarovanih območij. Dokler v Sloveniji ne bodo razčiščeni vloga, pomen in mesto TNP ter lastništvo zemljišč v njem, menimo, da morajo zemljišča znotraj TNP, na katera ni denacionalizacijskih upravičencev, ostati v pristojnosti Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Slovenije,« še meni **Janez Bizjak**. Na predlaganem zakonu se bodo kopja še lomila. Tako na območju Triglavskega narod-

nega parka kot v slovenskem parlamentu. Predstavili smo nekaj mnenj o zakonu, dokončno odločitev pa bo sprejel državni zbor. Upajmo samo, da bodo poslanci imeli glede edinega slovenskega narodnega parka pred

očmi v prvi vrsti predvsem interese treh - avtohtonih prebivalcev, planinske zveze in planinskih društev ter javnega zavoda Triglavskega narodnega parka. In ne nazadnje tudi narave. Na njene interese še vse preradi pozabljamo.

KAJ JE LETOS NAREDILA KOMISIJA ZA VARSTVO GORA PRI UIAA

DOBRODOŠLI MIRNI GOSTJE

JANEZ BIZJAK

Komisija za varstvo gora (MPC - Mountain's Protection Commission) se sestaja dvakrat letno. Letošnje spomladansko srečanje je bilo maja v Bruslju, jesensko pa septembra na Škotskem. MPC vodi **dr. Lutz Chicken** iz Brixna, osemdesetletni večni mladenič in legendarni zdravnik številnih himalajskih odprav. Slovenija oz. PZS je od leta 1991 enakopravna članica UIAA, podpisani pa je predstavnik PZS v MPC. Zaradi objektivnih finančnih razlogov je lahko »zraven« le enkrat letno ali enkrat na dve leti. Pod Lutzevo taktirko je MPC zadnja leta prevzela najpomembnejšo vlogo v UIAA, in sicer na področju, ki postaja univerzalno - ekologija in gore.

Ne pozabimo: polovica človeštva je odvisna od usode gorskih ekosistemov! Iz tega preprostejšega dejstva izhajajo usmeritve MPC in UIAA:

- če si hočemo obvarovati in ohraniti dostop do gorā, ne sme naše obnašanje povzročiti nobene škode; gorniki smo odprli poti v gore, toda za nami je udaril turistični naval z navadami, razvadami in zahtevami, ki nimajo nič skupnega s planinstvom;
- naša dolžnost je, da obiskovalce gora seznanimo s pravili obnašanja;
- gore so kot življenjski eliksir; dostopne naj bodo vsem, ki so jih sposobni doživljati peš, z lastno močjo; kaj in komu koristi množični turizem, ki povzroča vedno več negativnih posledic?
- doživljati gorski svet je pravica, varovati ga pa dolžnost.

EKOLOŠKI PROBLEMI V HIMALAJI IN ANDIH

MPC je že leta 1991 pozvala organizatorje odprav in trekingov, da so v tujih gorah dolžni za seboj pospravljati. Nihče drug, samo organizatorji in udeleženci odprav so krivi, da so postale gore Andov in Himalaje smetišče evropske, ameriške in japonske alpinistične »civilizacije«.

Zaradi vedno hujšega problema smeti in odpadkov, ki se vsak dan nabirajo za številnimi ekspedicijami (zasebnimi, trekingi, organizira-

nimi in neorganiziranimi, prijavljenimi in neprijavljenimi) po vseh gorstvih sveta, je komisija skupaj z nemškim Summit Clubom pripravila več strani dolg kodeks okolju in naravi prijaznega obnašanja v tujih gorah.

Vzporedno nastajajo novi konflikti. Nepal je enormno povišal takse za vrhove z izgovorom, da je to plačilo zaradi ekologije in varstva narave. Obiskovalci Himalaje trde, da Nepal samo pobira denar, ničesar pa ne stori za varstvo okolja in narave. Nekateri so predlagali (s tem se je strinjal tudi predstavnik Nepala), da bi odprave plačale takso za vrhove kot depozit, tega pa bi polovico dobile nazaj, če bi za seboj

vse počistile in pospravile (in odnesle!), kar pa bi nadzoroval zvezni oficir. Toda kako dobiti pod Himalajo denar nazaj? Nemogoče! Kar država vzame, ne vrne več.

Dodatna dilema: odprave, ki so prinesle svoje smeti nazaj v dolino, jih nimajo kam odložiti, ker vasi še ne poznajo odlagališč odpadkov. Kupi smeti ostajajo na robu naselij, kar še povečuje jezo domačinov. Peljati nazaj v Evropo, Ameriko, Japonsko? Da! Toda odprave, ki so pod Himalajo na letališčih plačale prevoz odpadkov, so samo plačale, uspeha pa ni bilo, saj so vreče ostale kar na robu letališč.

TEKMOVANJA, ŠPORTNE IN KOMERCIALNE PRIREDITVE V GORAH

Za MPC so nesprejemljive, ker niso skladne s temeljnimi načeli gornišva: doživljati gorsko naravo, ne pa je spreminjati v areno za človekovo objestnost, domišljavost, samoljubno tek-